

Sygn. akt I ACa 1096/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grzegorz Krężolek (spr.)
Sędziowie:	SSA Maria Kus-Trybek SSA Regina Kurek
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

z siedzibą w S.

przeciwko T. D.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku częściowego Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 27 czerwca 2013 r. sygn. akt I C 371/12

1. oddala apelację;

2. przyznaje od Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Nowym Sączu na rzecz adwokata M. G. z Kancelarii Adwokackiej w N. ul. (...) kwotę 3 321 zł (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden złotych) w tym 621 zł podatku VAT tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt : I ACa 1096/13

UZASADNIENIE

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. w pozwie skierowanym przeciwko P. i T. D. domagała się zasądzenia od nich solidarnie na swoją rzecz kwoty kwoty 100 000 złotych , wraz z odsetkami oraz obciążenia ich kosztami procesu.

W toku sporu pozwany P. D. (1) zmarł i postanowieniem z dnia 29 sierpnia 2012r postępowanie zostało w tej części zawieszono.

Zgon pozwanego spowodował , że strona powodowa sprecyzowała żądanie pozwu skierowanego przeciwko T. D., ostatecznie domagając się zasądzenia od niej sumy 100 000 złotych , z równoczesnym ograniczeniem jej odpowiedzialności do nieruchomości , która obciążona jest hipoteką wpisaną na rzecz powodowej spółki.

Motywuując żądanie wskazała , że dochodzona pozwem kwota odpowiada wierzytelności , którą nabyła w drodze umowy cesji. Wcześniejsze czynności egzekucyjne podejmowane przez pierwotnego wierzyciela Bank (...) SA na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych okazały się nieskuteczne. Kroki podejmowane przez powódkę zmierzające do ugodowego zakończenia sprawy także nie przyniosły rezultatu.

Odpowiadając na pozew pozwana , domagając się oddalenia powództwa, zarzucała przede wszystkim , iż powódka nie wykazała , że przysługuje jej roszczenie dochodzone pozwem tak co do zasady jak i wysokości. Nie dowiodła bowiem , że jej poprzednik prawny skutecznie nabył wierzytelność zabezpieczoną hipotecznie od banku z którym małżonkowie zawali umowę kredytową,

Wskazywała, że w prowadzonym przez bank postępowaniu egzekucyjnym doszło do uchybień , które uniemożliwiły małżonkom D. osiągnięcie porozumienia w zakresie umorzenia zobowiązania kredytowego.

Pozwana podniosła także zarzut przedawnienia dochodzonego roszczenia wskazując , że ma ono swoje źródło w umowie kredytu , której bank udzielił w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Dodatkowo wskazywała , że przed wszczęciem procesu prezes zarządu strony powodowej , działając jako osoba fizyczna, proponowała jej oraz mężowi wykup wierzytelności dochodzonej pozwem za kwotę znacznie niższą aniżeli ta , która jest wskazana w żądaniu pozwu.

Wyrokiem częściowym z dnia 27 czerwca 2013r Sąd Okręgowy w Nowym Sączu :

- zasądził od pozwanej T. D. na rzecz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...) w S. kwotę 100 000 złotych z ograniczeniem egzekucji do nieruchomości stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...) położonej w B. , objętej księgą wieczystą nr (...) , prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Gorlicach [pkt I sentencji] ,
- w części w jakiej powódka cofnęła skutecznie żądanie, w zakresie pierwotnie dochodzonych od kwoty żądania głównego odsetek ustawowych , umorzył postępowanie [pkt II sentencji] ,
- przyznał na rzecz pełnomocnika powódki , ustanowionego z urzędu , ze środków budżetowych Skarbu Państwa, wynagrodzenie w kwocie 4 428 złotych [pkt III sentencji]

Sąd Okręgowy ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

W dniu 24 sierpnia 1995r T. i P. D. (1) zawarli z Bankiem (...) SA - Oddział w G. umowę kredytu , którego spłata została zabezpieczona wpisem hipoteki , obciążającej nieruchomość stanowiącą przedmiot wspólności majątkowej małżeńskiej kredytobiorców. Nieruchomość ta , położona w miejscowości B. stanowi działkę ewidencyjną nr (...) , a prowadzona jest dla niej przez Sąd Rejonowy w Gorlicach księga wieczysta nr (...).

Postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko małżonkom D. przez (...) SA na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych okazało się nieskuteczne.

Na podstawie umowy zawartej w dniu 15 grudnia 2006r pomiędzy Bankiem (...) SA a (...) Niestandaryzowanym S. Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym wierzytelność wobec kredytobiorców wraz z samą hipoteką została zbyta przez bank na rzecz Funduszu.

Na podstawie umowy przelewu wierzytelności z dnia 4 marca 2010r zawartej pomiędzy Funduszem a spółką z ograniczoną odpowiedzialnością (...) w S. powodowa spółka nabyła te wierzytelność wraz istniejącym zabezpieczeniem hipotecznym za kwotę 75 000 złotych. Na jej podstawie powódka uzyskała na swoją rzecz wpis hipoteki umownej zwykłej do kwoty 100 000 złotych, obciążającej nieruchomość położoną w B..

Jak wynika z dalszych ustaleń Sądu I instancji , że przed wszczęciem procesu pełnomocnik członka zarządu strony pozwanej T. K. proponował małżonkom D. wykup wierzytelności mającej swoje źródło w umowie kredytowej za sumę 35 000 złotych ale propozycja ta nie została przyjęta .

Przed wniesieniem pozwu strona powodowa bezskutecznie wyzywała T. i P. D. (2) do dobrowolnego spełnienia świadczenia.

Rozważania prawne rozpoczął Sąd Okręgowy od przedstawienia uregulowań dotyczących hipoteki oraz wynikających z obowiązujących przepisów możliwości zaspokojenia się z nieruchomości , która jest obciążona tym ograniczonym prawem rzeczowym.

Odwołując się m. in do domniemań dotyczących wpisów ujawnionych w księdze wieczystej stanął na stanowisku , że domniemania te, które w postępowaniu nie zostały przez pozwaną skutecznie podważone , są wystarczającą podstawą do uznania , że strona powodowa jest wierzycielem T. D. i może skutecznie domaga się zapłaty kwoty odpowiadającej wierzytelności zabezpieczonej poprzez prawomocny wpis hipoteki w dziale IV księgi wieczystej nr (...)

Rozważając dalsze zarzuty powódki , które podnosiła ona w odpowiedzi na pozew, Sąd I instancji uznał je za nietrafne. W szczególności jako chybiony ocenił zarzut przedawnienia dochodzonego roszczenia. Odwołał się przy tym do brzmienia art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece zgodnie z którym przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie nie narusza uprawnienia wierzyciela do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej.

Jako pozbawione znaczenia dla rozstrzygnięcia uznał podnoszone przez pozwaną fakty związane z prowadzeniem negocjacji pomiędzy stronami mających dotyczyć wykupu wierzytelności skoro nie doprowadziły one do zredukowania jej wysokości.

Ograniczając możliwość jej egzekucyjnego zaspokojenia do nieruchomości położonej w B. Sąd I instancji odwołał się do normy art. 319 kpc. Podstawą umorzenia postępowania [pkt II sentencji] był przepis art. 355 §1 kpc.

W apelacji od tego wyroku pozwana , zaskarżając go w zakresie pkt I jego sentencji domagała się w pierwszej kolejności jego zreformowania w tej części i oddalenia powództwa.

Jako wniosek ewentualny sformułowała żądanie uchylenia go w tym zakresie i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Środek odwoławczy został oparty na następujących zarzutach :

- naruszenia prawa procesowego, w sposób mający wpływ na wynik sprawy , a to art. 321§1 kpc i art. 193§2 [1] kpc wobec uwzględnienia przez Sąd zmodyfikowanego żądania pozwu , mimo , że strona powodowa nie dokonała tej modyfikacji w formie pisma procesowego a jedynie ustnie na rozprawie w dniu 27 czerwca 2013r , a wobec tego w ocenie powódki orzeczenie zawarte w wyroku nie odpowiada treści żądania pozwu , którym Sąd Okręgowy był związany,

art 149 §2 kpc oraz art. 299 kpc w następstwie braku zawiadomienia apelującej o terminie rozprawy odbytej w dniu 27 czerwca 2013r , mimo wielokrotnego wyrażania przez T. D. woli osobistego uczestnictwa w rozprawie , jak również wobec nie przeprowadzenia wnioskowanego przez nią dowodu z przesłuchania w charakterze strony. W jej ocenie zaniechania te stanowią o pozbawieniu jej możliwości obrony jej praw.

art. 244 §1 w zw z art. 128 §1, 129 §3 i w zw z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982r o radcach prawych [jedn. tekst Dzu z 2010 Nr 10 poz. 65 z późn zn. wobec uczynienia podstawą dokonanych ustaleń faktycznych nie potwierdzonej za zgodność z oryginałem kopii zawiadomienia Sądu Rejonowego w Gorlicach prowadzącego księgę wieczystą nr (...) o wpisie hipoteki umownej na rzecz strony powodowej , mającej obciążać nieruchomość pozwanej i jej męża,

- błędu w ustaleniach faktycznych w następstwie przyjęcia , że powódka wykazała, iż doszło na podstawie umowy cesji z dnia 15 grudnia 2006r do skutecznego nabycia przez poprzednika (...) spółki (...), od Banku (...) SA wierzytelności obciążającej kredytobiorców , której zabezpieczeniem była wpisana do księgi wieczystej hipoteka umowna,

- naruszenia prawa materialnego a to art. 77 i art. 65 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu relewantnym dla rozstrzygnięcia a także art. 5 kc poprzez dokonanie ich nieprawidłowej wykładni i w konsekwencji nietrafnego zastosowania.

Zdaniem apelującej zarzut ten jest usprawiedliwiony tym , że Sąd Okręgowy uwzględnił żądanie pozwu skierowane przeciwko pozwanej mimo , że powódka nie wykazała ażeby T. D. była wobec niej dłużnikiem osobistym oraz mimo tego , że podniesiony został w toku sporu zarzut przedawnienia roszczenia mającego swoje źródło w umowie kredytowej. W ocenie pozwanej dochodzenie roszczenia przez spółkę (...) jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, stanowiąc nadużycie prawa podmiotowego przez powódkę Nadto nie da się jej działania pogodzić ze społeczno - gospodarczymi prawami które jej przysługują.

Rozpoznając apelację Sad Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy pozwanej nie jest uzasadniony i podlega oddaleniu.

Nie może być uznany za trafny żaden z zarzutów apelacyjnych sformułowanych przez pozwaną.

Zarzuty procesowe jedynie wówczas mogą być ocenione jako usprawiedliwione , prowadząc do uwzględnienia wniosków środka odwoławczego na jakim się opierają, gdy naruszenie norm formalnych miało w swoich konsekwencjach wpływ na wynik sprawy.

Żaden z tych jakie powołała apelująca tego rodzaju wpływu nie ma.

Nietrafnie pozwana kwestionuje brak wezwania jej na rozprawę w dniu 27 czerwca 2013r i nie przeprowadzenie dowodu z jej przesłuchania w charakterze strony.

W pierwszym rzędzie zauważyć należy , że w toku całego postępowania rozpoznawczego przed Sądem Okręgowym T. D. była profesjonalnie zastąpiona przez pełnomocnika procesowego ustanowionego z urzędu. Wobec tego zawarte w motywach apelacji twierdzenie , że brak jej osobistego udziału w rozprawie doprowadziło do skutku w postaci braku możliwości obrony jej praw procesowych jest nieuzasadnione

Nietrafnie także upatruje apelująca podstawy do formułowania omawianych zarzutów w tym , iż Sąd I instancji oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z jej przesłuchania w charakterze strony. Dowód ten ma charakter subsydiarny i jego dopuszczenie, zgodnie z normą art. 299 kpc , uzależniony jest oceny Sądu, w zakresie celowości jego przeprowadzenia. Z treści protokołu rozprawy odbytej w dniu 27 czerwca 2013r / k. 144 akt/ jednoznacznie wynika , iż Sąd ocenił ten dowód w świetle wyników dotychczasowego postępowania za zbędny rozumieniu powołanego wyżej przepisu. Co więcej oddalenie go nie spotkało się ze strony pełnomocnika pozwanej , obecnego na tej rozprawie, z zarzutem opartym na art. 162 kpc. Zaniechanie to , zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego wyklucza możliwość skutecznego budowania na pomięciu tego dowodu zarzutu środka odwoławczego.

Nie może być uznany za trafny także zarzut naruszenia art. 321 §1 kpc w zw z art. 193 §2 [1] kpc.

Norma ta wprowadzona ustawą o zmianie kodeksu postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw z dnia 17 grudnia 2009r [DzU Nr 7 poz. 45] miała przede wszystkim na celu ułatwienie sytuacji strony pozwanej , która w ten

sposób ma ułatwioną możliwość dostrzeżenia na czym polega zmiana dokonywana przez powoda, a tym samym może tym skuteczniej podjąć przeciwko zmienionemu żądaniu obronę.

Rzeczywiście strona powoda dokonała skorygowania pierwotnej treści żądania ustnie na rozprawie w dniu 27 czerwca 2013 / k. 143 akt/ , a była ona konsekwencją zawieszenia przez Sąd I instancji postępowania w części odnoszącej się do pozwanego P. D. (1) , wobec jego śmierci w czasie trwania postępowania. Modyfikacja ta dokonana w obecności pełnomocnika procesowego pozwanej, który wówczas nie kwestionował jego ustnej formy , a co więcej wyraził zgodę na jego ograniczenie rzeczowe / w zakresie żądania odsetek /. Trzeba także zauważyć , że w dalszym ciągu strona powodowa dochodziła wobec pozwanej zapłaty kwoty 100 000 złotych , nie uległa także w jakimkolwiek zakresie zmianie podstawa faktyczna na której spółka (...) formułowała żądanie wymierzone przeciwko T. D.. Z punktu widzenia jej interesów procesowych sytuacja zatem nie uległa żadnej zmianie.

Nie sposób zatem uznawać , że tym samym doszło w postępowaniu do naruszenia art. 193 §2[1] kpc w sposób mający wpływ na treść rozstrzygnięcia poddanego kontroli instancyjnej. Tym bardziej nie sposób mówić , że Sąd niższej instancji orzekł wbrew żądaniu strony czynnej procesu .

Nie ma także racji autorka apelacji gdy powołuje zarzuty procesowe wywodzone z uczynienia podstawa ustaleń faktycznych Sądu I instancji dokumentów obrazujących aktualną treść wpisów w księdze wieczystej nr (...) oraz podstawy ich dokonania , bez potwierdzenia za zgodność z oryginałami złożonych do akt ich kopii.

Zarzuty te o tyle są chybione , że Sąd II instancji ujawnił na rozprawie uzyskany z urzędu aktualny odpis z tej księgi wieczystej mający cechy dokumentu urzędowego, którego treść w pełni potwierdziła zarówno brzmienie ujawnionych w niej wpisów jak podstawy ich dokonania w tym ten na podstawie którego poprzednik prawny strony powodowej (...) Podstawowy Niestandaryzowany Sekuratyzyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty był ujawniony jako wierzyciel hipoteczny małżonków D.. Tą podstawą była umowa cesji wierzytelności w ten sposób rzeczowo zabezpieczonej pomiędzy tym Funduszem a Bankiem (...) SA , kredytodawcą pozwanych , zawarta w dniu 15 grudnia 2006r

Tym samym nie można podzielić także zarzutu apelującej dotyczącego błędu w ustaleniach faktycznych , który miał być zrealizowany właśnie poprzez to , że Sąd ustalił fakt zawarcia i datę tej umowy , mimo , że okoliczności tych strona powodowa miała nie udowodnić.

Ocena ta prowadzi do uznania , że fakty , które Sąd I instancji uczynił podstawą wydanego przez siebie orzeczenia są poczynione prawidłowo i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Nietrafnie powołuje także pozwana zarzuty prawno materialne.

W pierwszej kolejności wskazać trzeba , że fakty ustalone w sprawie stanowią dostateczną podstawę do uznania , że strona powodowa jest wierzycielem pozwanej a ona jej dłużnikiem rzeczowym. Treść wpisów w księdze wieczystej nr (...) , prowadzonej dla nieruchomości składającej się z działki nr (...) , położonej w B. , które po myśli art. 3 ust 1 objęte są domniemaniem zgodności z rzeczywistym stanem prawnym, wskazują na spółkę (...) jako na podmiot , który może skutecznie dochodzić zaspokojenia wierzytelności objętej ujawnionym , na podstawie prawomocnego wpisu , ograniczonym prawem rzeczowym. Co więcej po myśli art. 71 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 26 czerwca 2009r [DZU Nr 131 poz. 1075] , które jest doniosłe dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy , domniemanie istnienia prawa wynikające z wpisu hipoteki obejmuje również wierzytelność tą hipoteką zabezpieczoną. Decyduje to istnieniu po stronie spółki legitymacji czynnej rozstrzyganej sprawie. To na na pozwanej, która domagała się oddalenia powództwa ciążył, wynikający z normy art. 6 kc , obowiązek wykazania takich okoliczności faktycznych , które mogłyby by posłużyć do obalenia wskazanych wyżej domniemań. Tego jednak T. D. nie starała się czynić.

Nie można uznać za trafny jej zarzutu sprzeczności zachowania strony powodowej , która dochodzi wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie z zasadami współżycia społecznego, których nota bene pozwana bliżej nie identyfikowała.

Pozwana nie powołała się, posługując się nim także w postępowaniu rozpoznawczym przed Sądem I instancji, na takie fakty, które mogłyby świadczyć, że skorzystanie z możliwości dochodzenia roszczenia mogłoby stanowić o nadużyciu przez powódkę jej praw podmiotowych. Nie może być podstawą do uznania tego zarzutu za usprawiedliwiony odwoływanie się przez apelującą do faktu propozycji zakupu przez małżonków wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie jeszcze przed wszczęciem procesu. Tego rodzaju propozycja, która została przez D. odrzucona sama przez się nie może być uznana za naganną z punktu widzenia tych zasad.

Nietrafny jest również zarzut naruszenia przez kontrolowane instancyjnie orzeczenie art. 77 oraz 65 §1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Jak trafnie wskazał w motywach orzeczenia Sąd Okręgowy zgodnie z art. 77 ustawy nawet w sytuacji gdyby wierzytelność zabezpieczona poprzez wpis hipoteki była przedawniona to taka jej cecha pozostawałaby bez znaczenia dla możliwości zaspokojenia jej przez wierzyciela hipotecznego z nieruchomości obciążonej. Reguła wynikająca z powołanej normy nie ma zastosowania do odsetek ale tych, ostatecznie strona powodowa od apelującej nie dochodziła.

Motywy jakimi posłużyła się pozwana by zarzut ten uzasadnić sugerują także, iż nietrafnym było zawieranie w sentencji orzeczenia Sądu Okręgowego ograniczenia dotyczącego składnika majątkowego z którego może dojść do zaspokojenia wierzytelności.

Ograniczenie takie miało swoją podstawę w brzmieniu art. 319 kpc albowiem wobec strony powodowej T. D., nie będącej jej dłużnikiem osobistym, ponosi odpowiedzialność jedynie rzeczową z tego składnika majątku jakim jest realność objęta księgą wieczystą Nr(...)

Wobec niezasadności zarzutów na jakich oparta była apelacja pozwanej Sąd Apelacyjny orzekł o jej oddaleniu, na podstawie art. 385 kpc.

Wobec oddalenia środka odwoławczego Sąd II instancji przyznał, ze środków budżetowych Skarbu Państwa, na rzecz pełnomocnika pozwanej ustanowionego z urzędu wynagrodzenie, którego wysokość została ustalona, uwzględniając wartość przedmiotu zaskarżenia, na podstawie §§ 6 pkt 6 i 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności adwokackie [...] z dnia 28 września 2002r [jedn. tekst DzU z 2013 nr 461]